

Створення оголошень, листівок, плакатів, постів у соціальних мережах. За допомогою таких завдань учні навчаються лаконічно та творчо подавати інформацію, щоб зацікавити інших [5].

Отже, стає очевидним, що застосування медіатекстів як засобу формування комунікативної компетенції на заняттях української мови та літератури є не лише вимогою сучасного суспільства, а й ефективним компонентом у процесі навчання. Таким чином, робота з медіатекстами допомагає поживати навчальну діяльність, дозволяє урізноманітнювати процес сприймання інформації, підвищує якість та результативність уроку, робить його яскравішим, більш насиченим та привабливим для учнів. Використання медіатекстів сприяє зростанню продуктивності запам'ятовування учнями інформації, результативності освітнього процесу, сприяє розвитку мовлення, вмінню правильно й доречно висловлювати власні судження, а, отже, створює всі необхідні умови для розвитку комунікативної компетенції.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антонова О. Навчально-методичний посібник «Нова українська школа: дидактичні основи формування медіаграмотності в учнів початкової школи» для педагог. працівників. Київ : Генеза, 2020. 96 с.
2. Збірник статей Четвертої міжнародної науково-методичної конференції «Практична медіаграмотність: міжнародний досвід та українські перспективи». Київ : Центр Вільної Преси, Академія української преси, 2016. С. 93–106.
3. Іванов В.Ф., Волощенко, О.В., Мокрогуз О.П.. Основи медіаграмотності: Навчально-методичний посібник для вчителя 8 (9) клас. Плани-конспекти уроків. Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2014. – 190 с.
4. Кочан І. М., Захлюпана Н. М. Словник-довідник з методики викладання української мови. Друге видання, виправлене і доповнене. Львів : Видавничий центр, 2005. 306 с.
5. Пилипів Н. В. Особливості роботи з медіатекстами на уроках мовно-літературної освітньої галузі. URL: <https://kmd.kpnu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/09/zbirnyk-2020.pdf> (дата звернення: 31.10.2022)
6. Познай С. М. Медіаосвіта як процес розвитку й саморозвитку особистості сучасного школяра. URL: https://urok.osvita.ua/materials/edu_technology/43755/ (дата звернення 30.10.2022).

Кривуцька Світлана

Науковий керівник – доц. Васильківська Надія

КАЗКА ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЄВО-ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Всі діти люблять казки, оскільки цей жанр народної творчості наповнений захоплюючим сюжетом. Але постає питання, чи лише виховну або розважальну функцію вони виконують, чи за казковим сюжетом ховається щось набагато глибше? Вчені довели, що казка сприяє розвитку мовлення, творчості, креативного мислення дітей тощо.

Аналіз досліджень (Р.Кондратенко, В.Моляко, В.Сухомлинський, І.Корнійчук, М.Кубинський, О.Савченко, С.Литвиненко, З.Захарчук та ін.) засвідчує, що вчені глибоко дослідили проблему творчого розвитку дітей молодшого шкільного віку. Зокрема, акцентується увага на дитячій творчості, яка визначається як здатність дитини виражати власні думки, почуття, стани, емоції, фантазії. Становлення та умови формування дитячої творчості

вважаються актуальною проблемою психології та педагогіки. Розвиток дитячої творчості, а, отже, і формування творчої особистості дитини, вимагає від освітнього процесу стимулювання різноманітних творчих проявів дітей.

Мета статті. На основі аналізу психолого-педагогічної літератури обґрунтувати можливі шляхи використання казки як засобу розвитку мовленнєво-творчої діяльності учнів початкової школи.

Розвиток мовлення дитини є ключовим компонентом і невід'ємним елементом сучасної системи освіти. Саме через формування мовленнєвої компетенції реалізується вміння дитини комунікувати, тобто встановлювати контакт з однокласниками, друзями, вчителями та близьким людьми. Коли дитина багато спілкується і читає книги, збагачується її словниковий запас, вона влучно підбирає слова і веде діалог, адже саме казки наповнені великою кількістю художніх засобів, приказок, прислів'їв, приспівок, примовок тощо.

Казки - це невеликі за розмірами розповіді про фантастичні події, що створювалися колективно й традиційно зберігаються народом. Як зазначив В. Гнатюк, «казки належать до найдавніших витворів людського духу і сягають у глибину таких далеких від нас часів, якої не досягає жодна людська історія» [3].

«Казка, - любив повторювати В.Сухомлинський, - це, образно кажучи, свіжий вітер, що роздмухує вогник дитячої думки і мови. Діти розуміють ідею лише тоді, коли вона втілена в яскравих образах. Казка - благородне і нічим не замінене джерело виховання любові до Вітчизни. Патріотична ідея казки - у глибині її змісту, створені народом казкові образи, що живуть тисячоліття, доносять до серця і розуму дитини могутній творчий дух трудового народу, його погляди на життя, ідеали, прагнення. Казка виховує любов до рідної землі вже в тому, що вона - творіння народу» [2].

У сучасному світі стало все настільки «зрозумілим» і доведеним, що дитина все менше починає вірити в дива. Не потрібно запитувати батьків, чи існує святий Миколай, зубна фея або великодній кролик, все можна швидко знайти в інтернеті за кілька секунд. Для уяви і творчого мислення зовсім не залишається місця. Навіщо думати, якщо є Google, навіщо уявляти, якщо є мультики?

Враховуючи особливості становлення особистості дітей молодшого шкільного віку, сучасні педагоги надають великого значення казці як ефективному засобу впливу на творчий розвиток дитини, оскільки казка має велику палітру емоцій та почуттів, здатна пробуджувати дитячу уяву і фантазію, розвивати діалогічне мовлення та пізнавальний інтерес.

Наріжним каменем сучасної освіти є потреба навчати учнів генерувати нестандартні ідеї. А це можливо лише з високим рівнем творчого розвитку, який є рушійною силою і джерелом становлення особистості учня.

Існує думка (А.Богуш, О.Кучерявий та інші), що творчість дітей молодшого шкільного віку слід розуміти як створення ними суб'єктивно нового (значущого, передусім, для них)

продукту (малюнка, ліплення, казки, розповіді, танцю, пісеньки, гри), придумування до відомого нових, раніше не використовуваних деталей, які по-новому характеризують створюваний образ (у малюнку, казці, розповіді), свого початку, кінця, нових дій, характеристик героїв тощо, застосування засвоєних раніше способів зображення або засобів виразності в новій ситуації (для зображення предметів знайомої форми на основі оволодіння мімікою, жестами, варіаціями голосів), прояв ініціативи в усьому, придумування різних варіантів зображення, ситуацій, рухів.[1]

Значущою в системі досліджень є позиція Ф.Баррон, яка виокремила тринадцять ознак здібностей індивіда до художньої, і, зокрема, літературної творчості: високий інтелектуальний рівень, схильність до інтелектуально-пізнавальної тематики, красномовство, вміння чітко формулювати думки, особиста незалежність, вправність у використанні прийомів естетичного впливу, продуктивність, схильність до філософської тематики, прагнення до самовираження, широке коло інтересів, своєрідність асоціації думок, неординарний процес мислення, цікава особистість, яка привертає увагу, чесність, відвертість, щирість у спілкуванні з іншими та етична поведінка.

При роботі з казками творчість молодших школярів найбільше проявляється у казкотворенні. Оскільки кожна казка - це «безперервний ланцюг пригод», тобто квестів, перед якими постають герої, а також дії для їхнього вирішення. У процесі створення казки кожен герой переживає проблемні ситуації, вирішує завдання (технічні, організаційні, військові, езотеричні, моральні) розвивається як особистість (його емоційний, естетичний розвиток) і водночас набуває знання та навички для вдосконалення свого духовного світу та збагачення етики поведінки.[5]

Казки прості і загадкові, завдяки їм дитина залишає реальний світ і потрапляє у фантастичний. Казки сприяють розвитку уяви, необхідної дітям для вирішення власних завдань, адже розвинена уява є основною запорукою розвитку творчої особистості.

Казки відіграють значну роль у формуванні такого виду внутрішньої психічної активності особистості, як уміння діяти в уявлених обставинах, без чого неможливе здійснення будь-якої творчої діяльності. Дитина асоціює себе з улюбленим героєм, уявляє, що саме вона є тим «Івасиком Телесиком» або «Червоною Шапочною». Цей процес формує творче мислення дитини.

Казка допомагає дітям розвиватися та самореалізовуватися, а вчитель є лише помічником, який дає їм можливість повніше розкритися та стимулює їхній творчий розвиток, несе в собі внутрішню енергетику.

Учні можуть розуміти характери героїчних персонажів, характеризувати зміст їхніх вчинків, визначати ідейний зміст творів, ставлення до літературних героїв, долати чіткі межі оцінки між «добром» і «злом». Важливість казки полягає в тому, що вона є засобом залучення дитини до навколишнього життя, світу людських долі та світу історії. Казка є джерелом, з

якого дитина черпає інформацію про реалії, які їй ще невідомі. У структурі казки дитина бачить структуру власної уяви й одночасно розвиває її в собі.[4]

Казка - це універсальний засіб розвитку, виховання і навчання дітей молодшого шкільного віку. Прослуховування казок дозволяє розширити, збагатити словниковий запас, закласти міцний фундамент зв'язного мовлення. Адже казки, як правило, включають в себе повторення, багаторазове прослуховування яких сприяє запам'ятовуванню слів і окремих виразів і, отже, поповнення пасивного словника. Без розвитку зв'язного мовлення неможлива соціалізація дитини.

Програмою з літературного читання рекомендовано багато цікавих, повчальних казок. Важливо, щоб педагог підібрав правильні та ефективні методи, форми та прийоми роботи з казкою на уроках, які значною мірою будуть впливати на розвиток мовленнєво-творчої діяльності учнів початкової школи. Наведемо конкретні приклади.

1. Метод «перебирання». Розповідаючи відому казку, вчитель робить помилки, а діти його виправляють.
2. «Що було потім?». Діти не люблять, коли казка закінчується. Але можна придумати продовження і запропонувати придумати дітям: «А що було потім?»...
3. Внесення змін до знайомих казок. До відомих казок пропонуємо дітям внести зміни.
4. Казки за аналогією. Беремо відомі казки за основу, але змінюємо героїв чи героя, а далі за аналогією створюємо свою казку.
5. «Салати з казок» Запропонуйте дітям із відомих персонажів кількох казок створити нову казку. Цього прийому доцільно вчити за допомогою «морфологічного ящика».
6. Казка за заданим початком. Вчитель розповідає початок казки, а діти продовжують.

Важливо вислухати кожного учня, залучати до активної творчої діяльності всіх дітей, які навчаються у класі. З цією метою можна застосовувати такі інтерактивні вправи, як «Мікрофон», «Асоціативний куц», «Акваріум», «Плутанина», «Крісло автора» тощо.

З практичної сторони перевірено складання казок за заданим початком. Діти максимально проявляють свою творчість і тим самим розвивається мовленнєво-творча діяльність молодших школярів. Я переконалася на цьому, проходячи переддипломну педагогічну практику. Учні були захоплені процесом, придумували різноманітні історії і розповідали їх перед однокласниками. Такий метод активізує групову діяльність дітей, адже кожен хоче поділитися своїм шедевром.

Отже, стає очевидною роль казки як засобу мовленнєво-творчого розвитку учнів початкової школи. За допомогою казки дитина навчається пізнавати навколишній світ, розрізняти добро і зло. Казка виховує та соціалізує. Казка є ефективним засобом розвитку мовлення дитини. Вона формує правильну граматичну будову, збагачує словниковий запас, учить висловлювати думку у різних формах, виховує звукову культуру, адже де, як не в казці

ми зустрічаємо таку яскраву палітру діалогів казкових персонажів. Саме казка відіграє значну роль у формуванні творчої особистості дитини.

ЛІТЕРАТУРА

1. Біла книга національної освіти України / Акад. пед. наук України / ред. В.Г.Кремень. Київ, 2009. 156 с.
2. Ковальчук В.І. Спогади про В.Сухомлинського / Київ, 1990. С. 201–204.
3. Концепція вивчення української мови в 1 – 4 класах загальноосвітніх навчальних закладів з українською мовою навчання / Книга вчителя української мови та літератури: [довідн. метод. вид.] / упоряд. Н.І. Шинкарук. Харків: ТОРСІНГ ПЛЮС, 2005. 352 с
4. Садовенко С.М., Босик З.О. Пам'ятка-запитальник на допомогу збирачам української усної народнопоетичної творчості: Методичні рекомендації. Вид. 2-е / перероб. З 1-го вид. та доп. Київ: НАКККіМ, 2010. 140 с.
5. Ткачук Л. Проблема розвитку позитивної самооцінки дитини у творчій спадщині В.Сухомлинського / Наукові записки ТДПУ ім. В. Гнатюка: Педагогіка, 2002. С 28- 32.
6. Шинкарук В.І. Культура і освіта. Світоглядні аспекти / Філософія освіти в сучасній Україні: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Філософія сучасної освіти та стан її розробки в Україні». Київ, 1996 р. С. 15-24

*Романів Тетяна
Науковий керівник – доц. Адамська Зоряна*

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ МАНІПУЛЯТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ У СТУДЕНТСЬКОМУ ВІЦІ

Повноцінне існування людини в сучасному нестабільному суспільстві стає можливим за умови високої конкурентоспроможності, яка часто призводить до поширення випадків маніпуляцій суспільною та індивідуальною свідомістю. Тема маніпуляції, яка сьогодні активно обговорюється серед представників широкої громадськості, все частіше стає предметом бурхливих наукових дискусій. Так, аналізуючи маніпулятивний тип міжособистісної взаємодії, вітчизняні та зарубіжні вчені (С. Грабовська, Є. Доценко, А. Маслоу, І. Мельник, В. Петрик, К. Роджерс, О. Сидоренко, В. Татенко, Р. Чалдіні, Е. Шостром та ін.) визначають його як знецінююче ставлення до іншої людини як до засобу досягнення власних цілей, яке суперечить її вільному волевиявленню та, фактично, заперечує її суб'єктність.

Особливу увагу дослідників сьогодні привертає проблема розвитку особистісної схильності до маніпулятивної поведінки. Зокрема, сучасні науковці (Н. Гребінь, О. Гуменюк, Є. Доценко, О. Пелехатий, В. Татенко та ін.), стверджують, що високий рівень схильності до маніпулювання притаманний юнацькому віку (18-23 роки), що відповідає студентському періоду життя багатьох молодих людей.

Попри теоретичну та практичну актуальність означувана проблематика залишається недостатньо розробленою. Саме тому метою цієї статті стало: дослідження особливостей прояву маніпулятивної поведінки у студентів.

Маніпулятивна поведінка – такий спосіб організації взаємин, коли один учасник прагне досягти своєї мети за рахунок іншого, причому таким чином, щоб останній не усвідомив, що його поведінка насправді зумовлена (провокована) ініціатором взаємодії [3].